

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1939.

Andra kammaren.

Nr 10.

Fredagen den 10 februari.

Kl. 4 e. m.

Förhandlingarna leddes vid detta sammanträde av herr förste vice talman-
nen.

§ 1.

Justerades protokollet för den 4 innevarande februari.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Att riksdagsman *D. Larsson*, Hede, på grund av lungkatarr kommer att
vara oförmögen att övervara förhandlingarna under minst 10 dagar, intygas.
Stockholm den 3 februari 1939.

Kårsell,
leg. läk.

Att riksdagsman *Tor Wolgast* lider av influensa och på grund av sin sjuk-
dom är oförmögen att bevista riksdagen under tiden 7 t. o. m. den 13 februari
1939 intygas härmed.

Karlshamn den 7 februari 1939.

H. Edelsteen,
prov.-läkare.

§ 3.

Herr statsrådet *Wigforss* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 72, med
förslag till förordning om visst undantag från stämpelpfikt enligt förord-
ningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften m. m.

Denna proposition bordlades.

§ 4.

Föredrogos var efter annan och remitterades till statsutskottet Kungl.
Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner:

nr 62, angående bemyndigande för vattenfallsstyrelsen att försälja eller bort-
byta tomter och områden från de under styrelsens förvaltning ställda fastig-
heter;

nr 63, angående nybyggnad för länsstyrelsen i Västmanlands län;

nr 67, angående disposition av statens järnvägar tillkommande ytterligare
utdelning å bevakad fordran i Jönköping—Gripenbergs jernvägsaktiebolags
konkurs; samt

nr 69, angående bestridande av kostnader för kronans deltagande i utvid-
gad reglering av Skattungen och Oresjön i Dalälvens flodområde.

Andra kammarens protokoll 1939. Nr 10.

§ 5.

Föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 3, 30 och 31 samt andra lagutskottets utlåtanden nr 1 och 2.

§ 6.

Herr förste vice talmannen lämnade på begäran ordet till herr **Råstock**, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att å morgondagens föredragningslista bland två gånger bordlagda ärenden statsutskottets utlåtande nr 30 uppföres närmast före statsutskottets utlåtande nr 3, samt att övriga ärenden uppföras i den ordning, i vilken de förekomma å dagens föredragningslista.

Denna hemställan bifölls.

§ 7.

Upplästes fyra till kammaren inkomna protokoll, så lydande:

År 1939 den 8 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse riksdagens justitieombudsman; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

herr revisionssekreteraren

Nils Teodor Ljunggren samtliga avgivna eller 42 röster,
i följd varav herr revisionssekreteraren Nils Teodor Ljunggren blivit till riksdagens justitieombudsman utsedd.

M. Svensson.

Axel Lindqvist.

L. Tjällgren.

Carl Björling.

År 1939 den 8 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse den man, som skall efterträda riksdagens justitieombudsman, ifall denne, innan nästa lagtima riksdag anställt nytt val av justitieombudsman, skulle med döden avgå, samt utöva ämbetet under den tid, justitieombudsmannen kan vara av svår sjukdom eller annat laga förfall därifrån hindrad; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

herr revisionssekreteraren

Knut Harald Nissen samtliga avgivna eller 42 röster,
i följd varav herr revisionssekreteraren Knut Harald Nissen blivit utsedd till justitieombudsmannens efterträdare.

M. Svensson.

Axel Lindqvist.

L. Tjällgren.

Carl Björling.

År 1939 den 8 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse riksdagens militieombudsman; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

företvarande statsrådet Frans Gustaf Sture Centerwall 40 röster,
i följd varav företvarande statsrådet Frans Gustaf Sture Centerwall blivit till riksdagens militieombudsman utsedd.

M. Svensson.

Axel Lindqvist.

L. Tjällgren.

Carl Björling.

År 1939 den 8 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse den man, som skall efterträda riksdagens militieombudsman, ifall denne, innan

nästa lagtima riksdag anställt nytt val av militieombudsman, skulle med döden avgå, samt utöva ämbetet under den tid, militieombudsmannen kan vara av svår sjukdom eller annat laga förfall därifrån hindrad; och befunnos efter valföretningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

herr byråchefen

Carl Gustaf Ingemar Hellquist samtliga avgivna eller 40 röster,
i följd varav herr byråchefen Carl Gustaf Ingemar Hellquist blivit utsedd till militieombudsmannens efterträdare.

M. Svensson.

Axel Lindqvist.

L. Tjällgren.

Carl Björling.

Protokollen lades till handlingarna; och beslöt kammaren tillika, att riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av kammarens protokoll under rättas om valen samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna avgiva förslag dels till förordnanden för de valda dels till skrivelser till Konungen med anmälan om de verkställda valen.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark;

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående medgivande för Kungl. Maj:t att i vissa fall försälja kronoegendom m. m.;

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att biträda ackordsuppgörelser i fråga om kronans fordringar för försålda kronoegendomar;

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av viss åt lotsverket upplåten mark vid Halmstads lotsplats;

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående vissa ändringar i lagen den 13 maj 1932 (nr 107) om häradsallmänningar; samt

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa områden av renbeteslanden.

§ 9.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från statsutskottet:

nr 15, angående utgifterna å tilläggsstaten för budgetåret 1938/39 för kapitalinvestering i avseende å postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk;

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag å tilläggsstat till kapitalinvestering i luftfartsfonden;

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag å tilläggsstat till lokaler åt generaltullstyrelsen;

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar under rubriken Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor beträffande den allmänna löneregligen;

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:s framställningar under rubriken Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor beträffande vissa gemensamma anslagsberäkningar; och

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar under rubriken Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor beträffande ändring av tillämpningsområdet för olika anslagstyper; samt från jordbruksutskottet:

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts i proposition med förslag till tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 under nionde huvudtiteln gjorda framställningar; och

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39, i vad propositionen avser kapitalinvestering för rörelsekapital för Alnarps egendom, mejeri och trädgårdar.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

§ 11.

Herr *Lindskog* avlämnade en av honom undertecknad motion, nr 359, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 61, angående stipendier åt studerande vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet m. m.

Denna motion bordlades.

§ 12.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Paulsen</i>	under 7 dagar fr. o. m. den 10 febr.,
fröken <i>Hesselgren</i>	» 3 » » » 14 »
herr <i>Andersson</i> i Dunker	» 4 » » » 10 »
» <i>Jonsson</i> i Skedsbygd	» 3 » » » 11 »
» <i>Olsson</i> i Kullenbergstorp	» 4 » » » 11 »
» <i>Lindahl</i>	» 3 » » » 11 »
» <i>Westman</i>	» 3 » » » 11 »
» <i>Spångberg</i>	» 4 » » » 11 »
» <i>Larsson</i> i Hede (sjuk)	» 10 » » » 10 »
» <i>Wolgast</i> (sjuk)	» 7 » » » 7 »
» <i>Lindén</i>	» 6 » » » 13 »
» <i>Svedman</i>	» 5 » » » 13 »
» <i>Andersson</i> i Munkaljungby	» 6 » » » 14 »
» <i>Lindskog</i>	» 5 » » » 17 » och
» <i>Nordström</i> i Kramfors	» 3 » » » 10 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.16 e. m.

In fidem
Sune Norrman.

Lördagen den 11 februari.

Kl. 11 f. m.

Förhandlingarna leddes vid detta sammanträde av herr förste vice talmannen.

§ 1.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna protokoll:

Protokoll, hållet vid sammanträde med herr förste vice talmannen i riksdagens andra kammare och de kammarens ledamöter, som blivit utsedda att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning, den 10 februari 1939.

Anmäldes att förste stenografen hos kammaren, förste revisorn P. B. Romare avlidit den 7 i denna månad.

Herrar deputerade förordnade i anledning härav till förste stenograf stenografen hos kammaren, förste telegrafkontrollören E. Dahlén, till stenograf i Dahléns ställe kanslisten hos kammaren, fru Signhild Elfner och till kanslist i hennes ställe juris studeranden Nils Herman Grass.

In fidem
Sune Norrman.

§ 2.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 72, med förslag till förordning om visst undantag från stämpelpfikt enligt förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften m. m.

§ 3.

Vidare föredrogs och remitterades till statsutskottet den på bordet liggande motionen nr 359 av herr *Lindskog*.

§ 4.

Föredrogs, men bordlades åter jordbruksutskottets utlåtanden nr 4—9.

§ 5.

Föredrogs andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av väckt motion angående utredning om vederlag till kommunerna för deras kostnader i anledning av barnavårdsnämndernas befattningar med vissa ärenden.

Utskottets hemställan bifölls; och skulle jämlikt § 63 riksdagsordningen detta beslut genom utdrag av protokollet delgivras första kammaren.

§ 6.

Ang. löne-
reglering för
vissa tjänste-
män vid
utrikesför-
valtningen.

Föredrogs statsutskottets utlåtande, nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående löne reglering för vissa tjänstemän vid utrikesförvaltningen jämte en i ämnet väckt motion.

I proposition nr 28 hade Kungl. Maj:t, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 4 januari 1939, föreslagit riksdagen att

dels godkänna vid berörda statsrådsprotokoll fogat förslag till kungörelse angående ändrad lydelse av 50 § civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939,

dels ock medgiva, att fri tjänstebostad med uppvärmning och belysning finge utan hinder av föreskrifterna i 42 och 44 §§ civila avlöningsreglementet åtnjutas av generalkonsulerna i Hamburg och Reykjavik, legationsrådet i Kaunas och samtliga befattningshavare vid beskickningen i Moskva, å vilka civila avlöningsreglementet ägde tillämpning.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *Flyg m. fl.* väckt motion, nr 296, vari hemstälts, att riksdagen måtte besluta, att punkt 6 i förslaget till ändrad lydelse av 50 § civila avlöningsreglementet (proposition nr 28) skulle tills vidare utgå ur paragrafen, vars följande punkter skulle uppflyttas i nummerordning.

Utskottet hemställde,

att riksdagen måtte

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II:296 godkänna ett i utskottets utlåtande intaget förslag till *kungörelse angående ändrad lydelse av 50 § civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939*; samt

b) medgiva, att fri tjänstebostad med uppvärmning och belysning finge utan hinder av föreskrifterna i 42 och 44 §§ civila avlöningsreglementet åtnjutas av generalkonsulerna i Hamburg och Reykjavik, legationsrådet i Kaunas och samtliga befattningshavare vid beskickningen i Moskva, å vilka civila avlöningsreglementet ägde tillämpning.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr **Flyg**: Herr talman! På denna punkt föreligger en av mig och mina partikamrater väckt motion. Denna motion har ett givet sammanhang med den punkt, som kommer såsom den nästa på kammarens föredragningslista.

Det förekommer i årets tredje huvudtitel en nyhet, som består däruti, att över det representationsbidrag, som hittills utgått till chefen för utrikesdepartementet, så äskar man i år liknande bidrag även till kabinettssekreteraren i departementet samt till chefen för departementets pressbyrå. Därtill kommer ett äskande om ett hyresbidrag på 4,000 kronor till kabinettssekreteraren i utrikesdepartementet.

Det är inte på grund av beloppen, herr talman, som vi ha påtalat det förhållande, som jag här har refererat, utan det är på grund av att någon som helst förklaring till dessa nya äskanden icke förefinnes, vare sig i tredje huvudtiteln eller i den proposition, som just nu föreligger till behandling. Vi ha i motionen påtalat, att här saknas förklaring och motiv, och det förefaller mig, som om riksdagen — det må vara stora eller små anslag — alltid måste veta förklaringen till de belopp, som beviljas. Det kan i detta fall inte vara fråga om, huruvida det gäller en summa på 100 eller 1,000 kronor eller större belopp, utan det måste vara en princip att man får en förklaring, varför det anslag, som äskas, blir äskat.

Ang. lönereglering för vissa tjänstemän vid utrikesförvaltningen. (Forts.)

Det kan ju dessutom uttalas en tämligen berättigad förundran över vad det är som gör, att representationsanslaget på utrikesdepartementets konto i närvarande moment ökas ifrån vad det har varit förut och till vad man nu begär. Jag frågar mig exempelvis, varför chefen för departementets pressbyrå nu anses vara i behov av ett särskilt representationsanslag på 6,000 kronor, då ju av handlingarna framgår, att pressbyrån har utvidgats, d. v. s. att chefen för byrån har fått större arbetskraft till sitt förfogande.

Jag frågar mig dessutom, vad det finns för anledning att kabinetssekreteraren, d. v. s. utrikesministerns närmaste man, nu anses vara i behov av ett särskilt representationsanslag utöver den enligt min uppfattning tämligen rikliga summa, som sedan några år utgår till utrikesministern i detta avseende.

Jag frågar mig vidare, vad det är som är anledningen till att nuvarande kabinetssekreteraren är i behov av ett dylikt representationsanslag, vilket icke har utgått till den befattningshavare, som tidigare har innehaft funktionen.

Det är möjligt, herr talman, att dessa mina frågor kunna nöjaktigt besvaras, och att alltså även de äskade anslagen nöjaktigt kunna förklaras. Jag understryker ännu en gång, att det här inte är fråga om beloppen, summorna, utan det är fråga om att man får ett besked om vad det är som föranleder, att man nu går in för denna nya ordning, som givetvis får betraktas såsom praxis för framtiden, att representationskostnaderna på utrikesdepartementet, i stället för att såsom hittills ha utgått med 20,000 kronor, beviljade av riksdagen, hädanefter komma att utgå med 32,000 kronor, beviljade av riksdagen, vartill kommer även ett anslag på 4,000 kronor i hyresbidrag till kabinetssekreteraren i departementet. Det är dessa synpunkter, som ha legat bakom den motion, som vi ha framfört, och som dels gäller det nu föredragna ärendet och dels tredje huvudtiteln, och det är de synpunkterna som jag har velat med dessa ord, herr talman, också understryka i debatten. Jag vill tillägga, att jag finner ingenting i statsutskottets utlåtande, som ger mig förklaring i de avseenden, där jag anser förklaring av behovet påkallad. Därför, herr talman, ber jag att för mitt vidkommande få yrka bifall till den av mig och mina partikamrater väckta motionen.

Herr **Törnkvist**: Herr talman! Detta måtte synbarligen vara ett ganska märkligt ärende, ty jag blev i viss mån överraskad av det anförande, som herr Flyg höll. Det är ju inte så, att utskottets betänkande saknar förklaring till, varför utskottet intagit sin ståndpunkt i de fall, som här och tidigare i motionen ha påtalats, och till av Kungl. Maj:t framlagt förslag.

Vad kabinetssekreterarens representationsbidrag angår så är det ju mycket gammalt. Jag vill minnas, att det åtminstone är 12—13 år sedan statsutskottets första avdelning föreslog, att det skulle nedsättas från 6,000 till 3,000 kronor, och detta bifölls av riksdagen. Det beslut, som då fattades, rörde kabinetssekreterarens civilstånd. Om jag nu förväxlar gift och ogift, ber jag om ursäkt, men jag vill minnas, att det sattes ned till 3,000 kronor och förknippades med gift stånd. Det stod i varje fall »gift kabinetssekreterare 6,000 kronor» ganska länge. Men så fann man, att det möjligen kunde diskuteras, om det var nödvändigt, att det skulle utgå med 6,000 kronor.

Emellertid föreslog Kungl. Maj:t 1929, att representationsbidraget skulle höjas till sitt förutvarande belopp, 6,000 kronor, och att det skulle förknippas med gift stånd. Statsutskottet tillstyrkte denna höjning — vi ville inte vara knusliga — men bidraget skulle utgå till kabinetssekreteraren oavsett om han var gift eller ogift. Detta representationsbidrag hänger i viss mån samman med på sin tid indragna sportler och har sålunda en viss förankring i en

Ang. lönereglery för vissa tjänstemän vid utrikesförvaltningen. (Forts.) löneförmån, som man inte gärna bör eller rent av inte kan rubba. Sedan dess har det utgått med 6,000 kronor om året.

I fråga om representationsbidraget till chefen för pressbyrån så har det utgått de facto sedan budgetåret 1933/34. Fjolårets riksdag beslöt uppföra dessa 6,000 kronor på samma sätt som de 6,000 kronorna till kabinetssekreteraren, nämligen såsom representationsbidrag. Enahanda är i princip förhållandet med de 4,000 kronor, som utgå till hyresbidrag. De äro gamla anslag allesammans. Detta påpekas också på sid. 9 i betänkandet nr 30, där det heter: »Då motionärerna till stöd för sin framställning anför, att någon motivering icke av Kungl. Maj:t förebragts för beviljande av nämnda bidrag, vill utskottet framhålla, att det här är fråga om bidrag, vilka på därom av Kungl. Maj:t tidigare gjorda motiverade framställningar blivit av riksdagen beviljade.»

Då är det ju ganska naturligt, att Kungl. Maj:t 1939 inte kommer med ytterligare motivering för dessa anslag. Riksdagen har ju tidigare godkänt dem i anslutning till då förebragt motivering.

Så är det med detta, och det förvånar mig ganska mycket, att yrkande om bifall till motionen framställts. Motionen är väckt på felaktiga grunder och motiverad från fullständigt felaktiga utgångspunkter.

Jag kan, herr talman, icke göra annat än yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Flyg: Herr talman! Det hade varit mycket önskvärt, att den sakkunskap i frågan, som herr Törnkvist utvecklat i sitt anförande här i kamraren, hade förefunnits i utskottsutlåtandet.

Vidare vill jag säga till herr Törnkvist, att om herr Törnkvist jämför årets tredje huvudtitel med fjolårets tredje huvudtitel, framgår av denna jämförelse fullt tydligt, varför motionen i fråga har väckts. Med andra ord, där finns inga sådana anslag äskade som i år äskats, varken till kabinetssekreteraren eller till chefen för utrikesdepartementets pressbyrå.

Herr Törnkvist: Herr talman! Jag kan inte förstå, hur motionären kan retorisera på sätt han gör. Jag rekommenderar herr Flyg att se i fjolårets tredje huvudtitel. Där finns en klar motivering för chefens för pressbyrån representationsbidrag, och denna är återgiven i fjolårets utskottsbetänkande.

Vad årets betänkande angår kan ju den, som vill läsa innantill, se, att utskottet upplyser motionärerna om att anslagen äro gamla och icke, som motionärerna förutsätta, nya för i år. Det är ju självfallet, att om här hade kommit upp två anslag på vardera 6,000 kr. och ett på 4,000 kr., som hade varit nya och icke varit motiverade i huvudtiteln, hade detta varit klart oriktigt från departementschefens sida. Men något sådant förekommer ju inte. Motiveringen har tidigare levererats till riksdagen, och riksdagen har godkänt motiveringen. Det vore bättre för herr Flyg att erkänna, att innan man skriver en motion bör man läsa de handlingar, till vilka man skall knyta motionen. Det vore det bästa att erkänna detta.

Herr Flyg: Herr talman! Jag skall be att få säga till herr Törnkvist, att det där går inte alls. Jag ber att få rekommendera herr Törnkvist att efter det denna debatt är avslutad tillsammans med mig studera tredje huvudtiteln för i fjol och tredje huvudtiteln för i år. Vi skola då lägga framför oss avlöningsstaten för utrikesdepartementet, så kanske herr Törnkvist genom svart på vitt skall få se, att det föreligger i år en mycket tydlig skillnad, och att de äskanden, som vi här påtala, nu för första gången

Ang. löneavreglering för vissa tjänstemän vid utrikesförvaltningen. (Forts.)
framföras på denna avlöningsstat. Detsamma kan jag säga även beträffande motiveringen.

Härmed, herr talman, har jag sagt vad jag har att säga i denna debatt, och jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Törnkvist: Jag har, herr talman, såsom ett slags ämbetsplikt att varje år läsa igenom tredje huvudtiteln, och det har jag hållit på med i 18 år. Även om herr Flyg tillsammans med mig inte skulle hitta anslagen på 6,000 eller 4,000 kr. renodlade, finnas de i en beräkning i ett större anslag, vars sammansättning är motiverad tillräckligt tydligt för den, som vill läsa det. Men man skall inte läsa på det sätt, som herr Flyg och hans medmotionärer gjort, ty då gör man sådana ganska komprometterande eskapader, som herr Flyg gjort här i dag.

Herr Flyg: Herr talman! Jag vill fästa uppmärksamheten på herr Törnkvists ord »renodlade». Herr Törnkvist rekommenderade mig att studera en sammanfattning, varav jag skulle kunna förstå, att detta anslag tidigare funnits. Jag undrar, vem som har gjort reträtten i kammaren?

Herr Törnkvist: Herr talman! Jag ber bara att inför kammaren få konstatera ovilligheten hos vederbörande motionär att rätta sig efter vad som är ett faktum, när han blivit upplyst om den saken. Jag konstaterar bara detta.

Härmed var överläggningen slutad. Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till berörda hemställan med den ändring däri, som föreslagits i den i ämnet väckta motionen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 7.

Föredrogs statsutskottets utlåtande, nr 3, angående regleringen för budgetåret 1939/40 av utgifterna under riksstatens tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet.

På förslag av herr förste vice talmannen beslöt kammaren, att förevarande utlåtande skulle föredragas punktvis samt att vid föredragningen av de särskilda punkterna endast rubrikerna skulle uppläsas.

Punkten 1, angående avlöningar.

I proposition (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1939/40 hade Kungl. Maj:t, under åberopande av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för den 4 januari 1939, föreslagit riksdagen (punkt 1, sid. 4—16) att

dels godkänna av departementschefen förordad personalförteckning för utrikesdepartementet;

dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för utrikesdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40;

dels ock till Utrikesdepartementet: Avlöningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 842,800 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren, av herr *Flyg m. fl.* väckt motion, nr 295, vari hemställts om viss ändring i den föreslagna avlöningsstaten för departementet.

*Ang. utrikes-
departemen-
tet: avlö-
ningar.*

Ang. utrikesdepartementet: avlöningar. (Forts.)

Utskottets hemställan innefattade, att riksdagen måtte

a) godkänna den av departementschefen förordade personalförteckningen för utrikesdepartementet;

b) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II:295 godkänna den av departementschefen förordade avlöningsstaten för utrikesdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40; samt

c) till Utrikesdepartementet: Avlöningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 842,800 kronor.

Efter föredragning av utskottets hemställan yttrade:

Herr **Senander**: Herr talman! Ehuru redan i remissdebatten har klargjorts vår ställning till de aktuella utrikespolitiska frågorna, så vill jag ändå passa på tillfället att i samband med behandlingen av utrikesdepartementets stat ta upp till behandling några saker, som äro av ganska väsentlig betydelse.

I dessa tider av spänning och oro på det utrikespolitiska området spelar givetvis utrikesdepartementets personalpolitik en mycket betydande roll. Det måste ju anses som ett led i strävandena att värna om demokratien och vårt nationella oberoende att viktiga och representativa poster inom utrikesdepartementets verksamhetsområde besättas med personer, som äro pålitliga anhängare av vår demokratiska samhällsordning. Jag tror, att man utan att göra sig skyldig till någon överdrift kan påstå, att så icke sker. Tvärtom visar det sig, att viktiga poster på detta område äro besatta med personer, som antingen äro motståndare till demokratien eller som man i varje fall inte kan beteckna såsom företrädare för det svenska folkets demokratiska uppfattning. Jag vill i det sammanhanget erinra om den skandal, som inträffade för ett par år sedan på vår Madridlegation, där fascistlödder härbärgerades och gavs skydd under svenska flaggan. Det berodde endast på den spanska regeringens tålmod och tolerans och på Madridbefolkningens stora disciplin, att vårt land slapp undan obehagliga konsekvenser av att det höll sig med en fascistvänlig legationspersonal. Det är vidare ganska anmärkningsvärt, att regeringen, efter det att en demokratisk minister avgått med pension, tillsätter en man, som tillhör den svenska storfinansens spetsar och vars sinnelag i utrikespolitiska ting karakteriseras av att hans sista gärning, innan han övertog ministerposten, bestod i att söka ordna en 30-miljonerskredit här i landet åt de japanska rövarena för finansiering av överfallet på Kina. Denne minister spelade för övrigt helt nyligen en ganska egendomlig roll i herr Låftmans fritidsköpenickiad, en roll, som i varje fall icke kan anses förestavad av ett demokratiskt sinnelag.

Jag kan heller icke underlåta att något litet beröra den roll, som en herr Sandler mycket närstående tjänsteman i utrikesdepartementet spelat och alljämt spelar i svensk utrikespolitik. Det var denne tjänsteman, som var den drivande kraften, när det gällde att hjälpa överste Beck i hans aktion att koppla in Sverige i den fascistiska blockpolitik, som herr Beck då företrädde. Det är också allmänt känt, att åsyftade tjänsteman är herr Sändlers högra hand vid utformandet av Sveriges Ålandspolitik, en politik, vilken den svenska opinionen alltmer betraktar som en politik icke i Sveriges utan i Tysklands intresse. Vi anse, att det borde vara en angelägenhet av första ordningen för regeringen att se till, att de oerhört betydelsefulla och i många fall kanske rent av avgörande posterna i vår utlandsrepresentation besättas med pålitliga demokratiska element.

Trots att Ålandsfrågan senare kommer att behandlas av riksdagen, anser jag mig böra beröra den med några ord. Det står nu ganska klart för flerta-

Ang. utrikesdepartementet: avlöningar. (Forts.)

let av vårt lands befolkning, att, som jag nämnde, Ålands beväring icke är ett svenskt intresse. Endast den tyska och den finska fascismen ha — av förut anförda skäl — intresse av ett beväring Åland. En allt starkare opinion både i vårt land och i Finland kräver ett slut på hemlighetsmakeriet i Ålandsfrågan, och jag vill begagna tillfället att fästa regeringens synnerliga uppmärksamhet på vad den svenskspråkiga pressen i Finland har att säga i denna sak. Jag tillåter mig för övrigt citera vad tidningen Åland skrev helt nyligen i en artikel, som man rubricerade »Papperen på bordet, ett rimligt åländskt krav». Det heter där: »Under remissdebatten i Sveriges riksdag försäkrade härförleden statsministern kort och gott, att regeringen fortfarande besjälades av önskan att lösa Ålandsfrågan med ålämningarna. Vore icke en första ofrånkomlig förutsättning härför, att de motsträviga öborna snarast möjligt fick erfara, vad man enligt Stockholmsplanen i själva verket bär i skölden beträffande deras fredade arkipelag, vars hittills så idylliska vardag man så helt vill omgestalta? Papperen på bordet i Ålandsfrågan ter sig i skrivande stund visserligen närmast som ett åländskt önskemål, men det uppbäres förvisso av en vidsträckt medborgareopinion i Finland och Sverige, oberoende av och över alla partigränser samt all välvillig förhandsinställning till trots.» Tidningen har fullkomligt rätt, och vi anse det vara på tiden, att papperen läggas på bordet, så att folket får en inblick i vad som i verkligheten förehas i denna icke endast för Sverige utan för hela Norden så allvarliga angelägenhet. Jag tror, att detta är så mycket mer av betydelse, som Sovjetunionen har rest starka invändningar mot ett beväring av Ålandsöarna.

Slutligen skulle jag vilja ägna några ord åt det restriktiva och ofta partiska sätt, på vilket utrikesdepartementet behandlar frågor rörande visum för politiska flyktingar. Det är ju så, att de fascistiska staterna och deras vassaller bedriva en ras-, religions- och politisk förföljelse, som saknar motstycke i historien. Genom de mest barbariska metoder jagas massor av människor från hem och fosterland av diktatorer, som tappat kontakten med allt vad kultur och humanitet heter. Vad är naturligare under sådana förhållanden än att de demokratiska staterna taga sig an dessa olyckliga människor och bereda dem en fristad? Vårt land, som kanske framför alla andra vill göra anspråk på att vara ett demokratiens och kulturens land, borde vara det första att öppna sina gränser för dem, som jagats ut från sitt fosterland av fascistiska ogärningsmän. Men tyvärr är det icke så. Under trycket av en högröstad reaktionär klick här i landet, ja, kanske också under trycket av utländsk reaktion...

Herr *förste vice talmannen* avbröt här talaren och yttrade: Jag tillåter mig erinra den ärade talaren om att kammarens förhandlingar för närvarande avse punkt 1:o) i föreliggande betänkande, nämligen avlöningar inom utrikesdepartementet, och jag anhåller, att talaren behagade mera hålla sig till ämnet.

Herr *Senander* fortsatte:

Ja, herr talman, jag tänkte behandla utrikesdepartementets åtgöranden i flyktingsfrågor. Jag föreställer mig, att jag har rätt att göra detta.

Jag skall icke trötta med att anföra de många upprörande exempel vi ha på tillämpningen av en på papperet eljest ganska god främlingslag. Jag skall bara anföra det allra färskaste. För kort tid sedan ingav Röda Hjälpens flyktingskommitté en ansökan till utrikesdepartementet om inresevisum för 40 flyktingar. Det var 20 rikstyskar, som flytt från Tyskland till Tjeckoslovakiet men som på grund av kända förhållanden icke längre kunde vistas där. Vidare var det 15 sudettyskar och 5 rikstyskar, som senast uppehållit sig i Frankrike på provisoriskt uppehållstillstånd. Det fanns därvidlag icke något

Ang. utrikesdepartementet: avlöningar. (Forts.)

som helst tvivel om att samtliga voro politiska flyktingar. Men trots detta meddelade utrikesdepartementet helt lakoniskt, att ansökan avslagits. Vi anse, att utrikesdepartementet i detta fall förfarit oriktigt, och vi skulle vilja våga påståendet, att det förfarit partiskt. Det rörde sig nämligen om kommunistiska flyktingar. Efter detta avvisande av de kommunistiska flyktingarna ha L. O. och det socialdemokratiska partiets flyktingskommitté däremot fått inresevisum för av dem omhändertagna flyktingar. Vi ställa frågan, varför just de som äro mest jagade, d. v. s. de kommunistiska flyktingarna, på detta sätt skola avvisas från vårt land. Därmed vill jag emellertid icke ha sagt, att regeringen är generös ens mot socialdemokratiska flyktingar. Den restriktiva tillämpningen drabbar i större eller mindre grad alla flyktingar, som söka sig till vårt land.

För att med ett exempel belysa, vilka tragedier en hårdhärtad flyktingspolitik kan åstadkomma, vill jag nämna fallet Peter Forster. Han var tysk socialdemokratisk flykting och vistades i Tjeckoslovakien. Då detta land förråddes genom Münchenöverenskommelsen och pressades under tyskt inflytande. krävde den tyska fascismen Forsters utlämnande. Han blev också utlämnad och dagen efter utlämnandet avrättad av de fascistiska bödlarna. Det är självklart, att därest de demokratiska staterna, ja, låt oss säga bara Sverige, hade fört en mänsklig flyktingspolitik, skulle Forster kunnat sätta sig i säkerhet. Den flyktingspolitik, som de demokratiska staterna nu föra, har givit upphov till många liknande tragedier bland de politiska flyktingarna.

Herr talman! Jag har bara velat begagna tillfället, då tredje huvudtiteln behandlas, att framföra dessa kritiska anmärkningar.

Herr **Flyg**: Herr talman! Jag ber att på denna punkt få yrka bifall till vår motion nr 295.

Herr **Törnkvist**: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed slutad. Herr förste vice talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till berörda hemställan med den ändring däri, som föreslagits i den i ämnet väckta motionen; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

Punkterna 2—12.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Ang. Sveriges andel i kostnaderna för Nationernas förbund.

Punkten 13, angående Sveriges andel i kostnaderna för Nationernas förbund.

Sedan punkten föredragits, anförde:

Herr **Flyg**: Herr talman! Vid årets riksdag ha jag och mina partikamrater väckt en motion, vari vi på nytt yrka Sveriges utträde ur Nationernas förbund. Med hänvisning till detta yrkande hemställer jag om avslag på vad som föreslås under nu förevarande punkt.

Man kan ju säga, att så länge medlemskapet ännu icke är uppsagt, föreligger skyldighet att erlägga avgifterna till förbundet. Men om vi hänvisa till det myckna svek, som av förbundet som sådant begåtts mot medlemmarna, måste det sägas, att det icke finns någon anledning för en medlem sådan som Sverige att längre stå fast vid sina förpliktelser gentemot organisationen. Därför yrkar jag för mitt vidkommande avslag på detta anslag.

Ang. Sveriges andel i kostnaderna för Nationernas förbund. (Forts.)

Herr Törnkvist: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed förklarades överläggningen avslutad. Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på avslag därå; och biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkterna 14—17.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 18.

Lades till handlingarna.

Punkterna 19—22.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 23, angående bidrag till utgivande av tidskriften »Le Nord».

Punkten föredrogs. Därvid anförde

Herr Vougt: Herr talman! Jag har begärt ordet för att uttrycka önskemålet, att man ordnar så, att den tidskrift det här är fråga om komme en något större allmänhet till godo. Såsom framgår av utlåtandet, tryckes tidskriften på franska, tyska och engelska på det sättet, att somliga bidrag äro på franska, andra på tyska och åter andra på engelska. Detta gör för det första, att vad de nordiska länderna beträffar det är en ganska liten grupp av människor, d. v. s. de som behärska alla tre språken, som kunna få någon egentlig nytta av tidskriften, och för det andra, att man även utanför Sverige når endast en trespåkig publik.

Nu är jag fullt medveten om att vad man här åsyftar är en verklig elitpublik, som man vill bringa i kontakt med gemensam nordisk syn, det nordiska samarbetet o. s. v. Men det förefaller mig ändå som om, när de fem nordiska länderna tagit sig före en uppgift som denna, det borde vara möjligt att i varje fall skapa en parallellupplaga, som vore nordiskspråkig, d. v. s. i vilken bidragen inflöte på de olika nordiska språken. Vi kunna läsa varandras språk i Norden, bortsett från Finland och möjligen från Island, men jag föreställer mig, att islänningarna kunna läsa de andra nordiska språken. Det allra bästa vore naturligtvis, om det funnes en upplaga för fransmän, en för engelsmän och en för tyskar. Jag är väl medveten om att det skulle draga betydligt högre kostnader, men det kanske i alla fall vore möjligt att åstadkomma. För att taga ett exempel vill jag nämna, att i ett nummer föregående år förekom en mycket intressant uppsats av utrikesminister Sandler, som utvecklade hans syn på det nordiska neutralitetsproblemet. Jag tycker, att det är ganska beklagligt, att en sådan uppsats endast kunde nå dem, som behärska franska språket.

Jag har naturligtvis inte något yrkande utan har endast velat framhålla dessa synpunkter.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 24 och 25.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 26.

Lades till handlingarna.

*Ang. bidrag
till utgivande
av tidskriften
»Le Nord».*

§ 8.

Ang. bidrag
till interna-
tionell hjälp-
verksamhet
till förmån
för spanska
nödställda.

Föredrogs statsutskottets utlåtande, nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till internationell hjälpverksamhet till förmån för spanska nödställda.

I en den 27 januari 1939 dagtecknad proposition, nr 46, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att för lämnande av bidrag intill ett belopp av 1,500,000 kronor till internationell hjälpverksamhet till förmån för spanska nödställda finge tagas i anspråk det i riksstaten för budgetåret 1938/39 uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte medgiva, att för lämnande av bidrag intill ett belopp av 1,500,000 kronor till internationell hjälpverksamhet till förmån för spanska nödställda finge tagas i anspråk det i riksstaten för budgetåret 1938/39 uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter.

Reservation hade likväl avgivits av herrar *Svensson* i Kompersmåla, *Nilsson* i Landeryd, *Andrén*, *Magnusson* i Skövde och *Lundberg*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava viss i reservationen angiven lydelse.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr andre vice talmannen **Magnusson**: Herr talman! Att det hjälpbehov, som här ifrågakommer, är mycket stort erkännes ifrån alla håll, såväl ifrån utskottets som ifrån reservanternas sida, lika väl som man från bägge sidor erkänner, att det föreligger en plikt att hjälpa. Det kan emellertid inte helt undandraga sig en viss uppmärksamhet, att det belopp, som regeringen i detta sammanhang äskar, är högt jämfört med vad en del andra länder ha beviljat eller synas ärna bevilja. Sålunda har Danmark anslagit endast 300,000 danska kronor, Norge har beviljat 500,000 norska kronor, och ett så stort och förmöget land som England har enligt de uppgifter, som varit tillgängliga för utskottet, endast anslagit ett belopp av 750,000 kronor. Det har därför synts reservanterna befogat att i motiveringen till utskottets utlåtande framhålla denna bristande proportion för att i första hand åstadkomma, inte en minskning i Sveriges anslag utan en större reciprocitet emellan de länder, som bevilja anslag.

I anledning av en del anmärkningar, som framkommit mot handhavandet av denna hjälpverksamhet, vilka anmärkningar inte synts helt obefogade, ha reservanterna funnit det motiverat att i utskottets uttalande understryka vikten av full opartiskhet vid denna hjälpverksamhet. Ett sådant uttalande borde enligt reservanternas mening inte heller vara obehagligt för Kungl. Maj:t. Med hänsyn till de förändringar, som nyligen skett och som kunna tänkas inom en nära framtid komma att ske i fråga om läget på stridsfronten därnere i Spanien, föreligger det kanske starkare skäl än tidigare att understryka behovet av full opartiskhet. Ett understrykande härav skulle måhända för Kungl. Maj:t kunna utgöra ett välbehövt och välbefogat stöd inte minst med hänsyn till de åskådningar, som förefinnas huvudsakligen på den sida, som står bakom utskottsmajoriteten. Det är av den anledningen, som vi reservanter ha tillåtit oss att med instämmande i utskottets yrkande reservationsvis avgiva ett förslag om ett något annorlunda avfattat uttalande ifrån utskottets och eventuellt riksdagens sida.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen, som sålunda överensstämmer med utskottets utlåtande i fråga om klämman men innebär en viss ändring i fråga om motiveringen.

Ang. bidrag till internationell hjälpverksamhet till förmån för spanska nödställda. (Forts.)

Hans excellens, herr ministern för utrikes ärendena **Sandler**: Herr talman! Jag vill i korthet uttala regeringens livliga tillfredsställelse över att finna, att utskottet är enhälligt i fråga om det yrkande, som utskottet framlagt inför kammaren. Jag begagnar också tillfället att uttrycka regeringens erkänsla till Röda Korset för den beredvillighet, med vilken Röda Korset på regeringens anhållan har inskridit för att utanordna ett förskott i avvaktan på riksdagens behandling av detta ärende. Det gäller nämligen här, att den hjälp som behöves lämnas också bör lämnas så snabbt, som det överhuvud taget är möjligt.

Jag vill inte, allra minst efter det anförande, som nyss hållits av herr andre vice talmannen, inlägga för mycket av divergenser i det förhållandet, att vissa utskottsrepresentanter ha velat avfatta utskottets utlåtande annorlunda än majoriteten. Efter nämnda anförande kan jag uttrycka mig ganska kort om de punkter, som särskilt framhållas i den avgivna reservationen. Det har av reservanterna framhävts, att det föreslagna beloppet syntes väl högt. Herr andre vice talmannen framhöll, att detta uttalande inte borde uppfattas så som om man avsåge en minskning av beloppet för vårt lands vidkommande, utan att det i stället hade avseende på andra staters bidrag till denna hjälpverksamhet. Om syftet med detta uttalande sålunda har varit att påminna om det stora behovet av denna hjälpverksamhet och angelägenheten av att ifrån alla håll största möjliga bidrag måtte lämnas till verksamheten i fråga, så kan jag för min del endast konstatera, att syftet med denna intervention är mycket lofvärt. Regeringen har för sitt vidkommande sökt tjäna detta syfte på ett annat sätt, nämligen genom att under hand underrätta den internationella hjälpkommissionen om regeringens intentioner på detta område, på det att kommissionen skulle kunna ha nytta av sin vetskap i detta hänseende vid sina framställningar och vid sina förhandlingar med andra regeringar i syfte att utverka största möjliga bidragsbelopp. Jag vet inte, om regeringen kunnat göra mera i detta avseende än den sålunda gjort. Jag vågar följaktligen tro, att vad som från vår sida har kunnat åtgöras för att verka i den riktning, som reservanternas talesman tydligt syftar till att verka, har blivit gjort.

Vidare vill jag passa på att rätta en uppgift, som lämnats i det nyss hållna anförandet, en uppgift, som måhända var alldeles riktig för den tidpunkt, som den avsåg. Uppgiften gällde det engelska bidraget till hjälpverksamheten. Enligt ett meddelande, som är ingånget i dag, uppgår nämligen summan av de belopp, vilka den engelska regeringen dels redan har anslagit till verksamheten dels har för avsikt att anslå för detta ändamål, till ett belopp av ungefär 2½ miljoner svenska kronor. Det är givet, att man även efter denna upplysning mycket väl kan föra en diskussion angående proportionerna i bidrag från det ena eller andra landets sida. Jag tänker emellertid inte lämna något bidrag till en sådan diskussion. Jag skulle bara vilja ha framhållet, att även om man kan diskutera proportionerna emellan olika länders bidrag, så finns det enligt min mening ingen anledning att diskutera proportionen emellan det bidrag, som nu sättes i fråga från svensk sida, och det *behov* av hjälp, som förefinns i det olyckliga Spanien. Om den svenska insatsen på detta område eventuellt föranleder, att det lämnas ytterligare bidrag från annat håll, så är ju detta uteslutande tacknämligt.

I övrigt ha reservanterna särskilt velat understryka hjälpverksamhetens opartiska karaktär. Däröfver vill jag endast ha sagt, att det synes mig alldeles obehöfvligt att särskilt understryka detta, eftersom det är meningen att lämna dessa medel i händerna på samma hjälpkommission, som erhöll fjolårets anslag på detta område, och mot vars verksamhet det inte finns anledning att rikta någon som helst anmärkning. Under sådana förhållanden synes det mig

Ang. bidrag till internationell hjälpverksamhet till förmån för spanska nödställda. (Forts.)

vara överflödigt att understryka den i och för sig självklara saken, att denna hjälpverksamhet skall bedrivas fullt oberoende av politiska synpunkter.

Vad slutligen angår reservanternas uttalande om önskvärdheten av successivt utbetalande av beloppet från detta anslag, ligger det i sakens natur, att så kommer att ske. Sedan riksdagen tagit ställning till detta förslag, avvaktar regeringen underrättelse, som den begärt ifrån hjälpkommissionen angående det närmast föreliggande behovet. Regeringen är beredd att omedelbart ställa ytterligare belopp till förfogande, så fort underrättelse ingått från hjälpkommissionen. Beträffande de naturaprestationer, som kunna komma i fråga, ligger det däremot i sakens egen natur, att det måste kräva någon tid, innan dessa prestationer kunna lämnas. Önskemålet om en successiv utanordning lär sålunda komma att bli tillgodosett.

Jag vill tillägga, att jag är litet förvånad över uttalandet, att man skall taga nödig hänsyn till de förändringar, som komma att inträda beträffande Spaniens ekonomiska och sociala förhållanden. Hur än utvecklingen kommer att förlöpa i Spanien, lär det väl nämligen ändå tyvärr ligga utanför möjligheternas gräns, att behovet av hjälp inom kort skulle förändras på ett så grundligt sätt, att det nu föreliggande hjälpbehovet undergår någon mera väsentlig reduktion. Jag tror därför inte, att man vågar diskontera någon sådan förändring i situationen.

Herr Törnkvist: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Nylander: Herr talman! När jag tog del av den föreliggande propositionen, blev jag imponerad av den omfattande hjälp, som man från svensk sida kunnat lämna Spaniens olyckliga folk. När jag sedan läst det föreliggande utskottsutlåtandet, anser jag det angeläget att understryka de synpunkter, som framförts i reservationen. Jag ber alltså att få uttala min anslutning till denna, samtidigt som jag uttrycker min glädje över att få vara med om ett beslut om hjälp i den riktning, som riksdagen nu kommer att fatta.

Jag ber emellertid att härtill få foga en del reflexioner som jag vid denna hjälpaktion inte kunnat undgå att göra, ehuru de icke direkt sammanhånga med föreliggande fråga. Det gäller nödvändigheten och önskvärdheten att även söka hjälpa en del egna nödlidande landsmän i utlandet. Våra svenska utlandskolonier få ofta göra insamlingar eller på annat sätt försöka stödja orkeslösa åldringar och andra nödlidande. Utanför vårt lands knutar håller man för närvarande på att försöka få till stånd ett par ålderdomshem, nämligen i Helsingfors och Oslo. Jag anser mig särskilt kunna fästa uppmärksamheten härpå vid behandlingen av föreliggande fråga och detta av följande anledning. Av propositionen framgår nämligen, att det varit regeringen möjligt att den 28 oktober i fjol av lotterimedel bevilja 30,000 kronor till svenska kommittén för hjälp åt Spaniens nödlidande barn. Jag hoppas nu, att det också skall bli möjligt för regeringen, närmast handelsministern, att när ansökan kommer från församlingarna i Helsingfors och Oslo bevilja även dem bidrag av lotterimedel.

Jag skall med ett par ord beröra förhållandena i dessa församlingar — jag anser, att det kan ske i detta sammanhang. Sålunda vill jag återge några rader ur ett brev, som jag fått från kyrkoherden i Olaus Petri församling i Helsingfors. Han skriver där bland annat följande: »Sist vill jag framhålla, att våra landsmän här som annorstädes i utlandet ha en känsla av att de äro Sveriges styvbarn, vilkas insatser för landet icke uppskattas till sitt fulla värde. Just av denna anledning är jag övertygad om att ett statsbidrag skulle

Ang. bidrag till internationell hjälpverksamhet till förmån för spanska nödställda. (Forts.)

väcka stor glädje och tacksamhet. Tanken på hemmet omfattas med varmaste intresse inom alla rikssvenska kretsar här, och en pennninggåva från staten som bidrag till dess uppförande skulle bli ett värtaligt vittnesbörd om Sveriges omtanke och omvårdnad om svenskarna i utlandet.»

Kyrkoherden skriver vidare bl. a., »att där finnas gamla svenskar, vilka leva under förhållanden, som knappast existera i någon stad inom riket, och när man därtill vet, att de flesta av dem slitit och släpat ett helt liv och gjort det svenska namnet all heder, då kan man icke slå sig till ro. Man vill nödvändigt bereda dem en tryggad ålderdom i en människovärdig omgivning. Olaus Petri-församlingen måste alltså få sitt hem till stånd, och det är min enkla skyldighet som präst i den här församlingen att skaffa det.»

På samma sätt har kyrkoherden i Oslo till mig framfört rörande bevis på nödvändigheten av att man även där får hjälp ifrån hemlandet, vilket är en absolut förutsättning för att man skall kunna realisera föreliggande byggnadsplaner.

Med hänsyn till vad jag nu anfört, får jag därför vädja till regeringen, närmast handelsministern, att när ansökan härom inkommer, bevilja bidrag av lotterimedel för de ändamål, som här berörts. Jag är alldeles övertygad om att svenska folket med glädje och tillfredsställelse skulle se medel gå till dessa ändamål.

Häruti instämde herr *Nyblom*.

Herr **Åqvist**: Herr talman! Eftersom jag har deltagit i behandlingen av denna fråga i statsutskottet, vill jag också här i kammaren uttala, att jag i denna sak fullt ger min anslutning till de åtgärder regeringen vidtagit. Detta gäller även beloppets storlek. Att vårt land är i den lyckliga belägenheten att kunna skicka en så kraftig hjälp åt de nödlidande i Spanien är enbart glädjande. Det är en ädel handling, värdig vårt folk, och omfattas säkerligen av allmän sympati. Jag har fullt förtroende för att regeringen utdelar medlen fullt opartiskt till dem, som bäst behöva dem. Jag yrkar således, herr talman, bifall till utskottets hemställan oförändrad.

Herr **Bagge**: Jag skall inskränka mig till att uttala min tillfredsställelse över att utrikesministern i sitt anförande understrukit just de önskemål, som man har velat framhålla i reservationen. Dessa önskemål äro dels att man bör se till att storleken av ett anslag av förevarande art skall stå i någorlunda rimlig proportion till vad andra länder lämna, dels — och det är det viktigaste — att det är nödvändigt, att denna verksamhet, som är så ömtålig i olika avseenden, verkligen handhaves med fullständig opartiskhet, dels slutligen att regeringen utlämnar beloppet endast successivt. Jag vill uttala min förväntan, att regeringen härvid kommer att tillse, att denna verksamhet bedrives på ett fullt opartiskt sätt. Jag behöver inte tillägga — det vet utrikesministern mycket bättre än jag, eftersom han säkerligen är i tillfälle att ständigt konstatera det — att det föreligger en risk för att åtgärder av förevarande art kunna utnyttjas politiskt på ett sådant sätt, att vårt ställningstagande inte blir bedömt på ett tillfredsställande sätt ute i världen.

Herr **Hagberg** i Luleå: Jag har inte begärt ordet för att uttrycka min tillfredsställelse med regeringens förslag då jag tidigare gjort detta. Med anledning av vad som förekommit under debatten, skulle jag endast vilja understryka, att jag hoppas, att regeringen ser till, att detta anslag inte indirekt kan utnyttjas till inköp av vapen mot den spanska republiken. Enligt förslaget

Ang. bidrag till internationell hjälpverksamhet till förmån för spanska nödställda. (Forts.)

är det ju meningen att lämna hjälpen i form av pengar. Enligt min mening hade det kanske varit lika bra att lämna svenska livsmedel, men det kanske är mera praktiskt att ordna det på det här föreslagna sättet.

I anledning av talet om att man skall taga hänsyn till behovet å båda sidor, vill jag för min del understryka, att man inte skall glömma bort, att på den ena sidan, den republikanska, är landet utsatt för en formlig blockad, medan på den andra sidan tillförseln är i det allra närmaste fri. Man bör därför tillse, att anslaget användes, där det verkligen är motiverat. Det är inte minst nödvändigt på grund av de alldeles särskilda svårigheter, som landet åsamkats på grund av de demokratiska staternas tidigare svek. Jag vill också passa på att säga, att enligt min mening skulle regeringen kunnat göra en insats för en folkrättslig behandling av Spanien. Jag anser nämligen, att Sverige väger så pass tungt, framför allt i småstaternas krets, att det hade kunnat ställa sig i spetsen för en framstöt från småstaternas sida som skulle kunna beaktas för en folkrättslig behandling av den spanska republiken. Det har berättats av frivilliga, att Madrid har fått tag i några svenska luftvärnskanoner från Bofors. Det anses av dessa frivilliga vara ett av skälen till att Madrid numera inte utsättes för luftbombardemang i samma utsträckning som tidigare. Det är inte tack vare den svenska regeringen eller den spanska republikens vänner, som dessa kanoner kommit i republikanernas händer. Det har nämligen skett vid en lyckad framstöt på Francoområdet, där man lyckades komma över dessa kanoner. De ha genom andra länder kommit till de spanska rebellerna och av dem utnyttjats mot den spanska republiken. Jag tycker, att det inte borde vara alldeles uteslutet, att Sverige såväl som andra stater verkligen undersöker frågan, om man inte kan göra någonting för att ge den spanska republiken något i sina händer att försvara sig med.

Jag har velat passa på att vid detta tillfälle understryka just detta. Jag hoppas, att regeringen kommer att handhava ifrågakvarande summa på ett sätt, som motsvarar vad som är rätt och billigt.

Herr Råstock: Herr talman! Att jag begärt ordet beror på att herr Bagge ansåg nödvändigt att stryka under självklara saker, och att om ingen från utskottets sida sagt något på denna punkt, hade kammaren måhända bibragts den uppfattningen, att det inte resonerats om samtliga dessa ting vid utskottsbehandlingen av detta ärende. Jag vill till slut endast konstatera, att jag fick rätt i min inom utskottet uttalade förmodan, att det var för att få någon sorts egen plattform, som denna reservation kom till. Det får räcka för tillfället att konstatera detta.

Herr Olsson i Stockholm: Herr talman! Jag tror, att hela svenska folket kommer att hälsa riksdagens beslut i dag i denna fråga med den allra största tillfredsställelse. Som var och en har sett i tidningspressen, har det under den senaste tiden igångsatts stora insamlingar inom arbetarorganisationerna — i morgon kommer det att bli en stor insamling här i Stockholm — till förmån för det hungrande och nödlidande spanska folket. Det är alltså uppenbart, att ett anslag av denna storlek kommer att fylla ett mycket trängande behov. Jag skulle för min del ha önskat, att anslaget blivit ännu litet större än vad regeringen nu föreslagit. Jag har icke den uppfattningen, att storleken av anslaget skulle behöva vara i proportion med de övriga ländernas bidrag. Ty Sverige har alltid haft ett mycket gott rykte, då det gällt hjälpverksamhet av detta slag, och hade vi kunnat ge lika stort bidrag som exempelvis England, skulle det ha varit en utomordentlig rekommendation för vårt land. Den

Ang. bidrag till internationell hjälpverksamhet till förmån för spanska nödställda. (Forts.)

reservation, som gjorts från högerhåll, anser jag för min del icke gagna vare sig själva saken eller vårt land på något sätt. Det hade varit lyckligare, om ett beslut i denna fråga kunnat fattas utan reservationer. Det hade också varit lyckligt — jag upprepar det — om beloppet blivit något större.

Jag ber dessutom få säga ett par ord till herr Hagberg i Luleå. Han talade här om att man skulle köpa vapen för en del av dessa pengar. Jag vet inte, vad som är mest nödvändigt i ett krig, kanoner eller hjälp å de nödlidande i form av mat och medikamenter. I en viss situation kanske det förra är det nödvändigaste och i en annan situation det senare. Sådant läget nu är förvånar det mig emellertid, att herr Hagberg här går in på denna sak, liksom det förvånar mig, att man i samband med insamlingarna sätter i gång stora demonstrationer med krav på att regeringen skall sända vapen till Spanien. Denna sak i all ära, men jag tycker, att kommunisterna borde även ställa krav på sin egen regering, att den vidtager några åtgärder och anslår medel till det nödlidande spanska folket. Det är möjligt, att det vore bättre än att på detta sätt gå vid sidan om och försöka göra politik av en synnerligen allvarlig fråga. Vad som åtgöres i detta hänseende från kommunisthåll måste stämpas och brännmärkas på alla tänkbara sätt. De önskemål herr Hagberg framställt här i riksdagen kan han alltså returnera till sin egen regering. Det är i den nuvarande situationen mera befogat än att ställa ett yrkande här i riksdagen.

Herr Bagge: Herr talman! Herr Råstock ansåg sig — jag höll på att säga på sitt vanliga sätt — böra låta påskina, att reservanterna haft andra motiv för sin reservation, än de som de framlagt. Jag förstår uppriktigt sagt inte, vad sådant skall tjäna till. Om det nu är så, att reservanterna bara velat stryka under självklara saker, varför kunde då inte majoriteten i utskottet gå dem till mötes? Då hade det ju blivit enighet, och då hade herr Råstock inte behövt ha några bekymmer för motiven. Jag förstår inte, varför majoriteten inte velat göra detta, men jag skall, herr Råstock, inte tillåta mig några som helst förmodanden om de motiv, som kunna ha legat bakom. Reservanterna ha emellertid nu genom utrikesministerns uttalanden nått det syfte, de verkligen ha haft; och därmed äro säkerligen reservanterna och vi, som understött dem, belåtna.

Herr andre vice talmannen Magnusson: Herr talman! Herr Råstock har inte heller denna gång kunnat lämna sin gamla vana att göra konstateranden. Hans konstaterande denna gång gick ut på att reservanternas syfte endast varit att erhålla en egen särskild plattform. Jag behöver icke bestrida herr Råstocks konstaterande lika litet som jag medger det. Jag vill endast framhålla, att om vi ha skapat en egen plattform, så har det från regeringshåll betygats, att den plattformen var av den beskaffenheten, att den var väl värd att stå på. Under sådana förhållanden tycker jag, att herr Råstocks konstaterande och försök att skapa en motsättning var mindre välbehövt.

Herr Råstock: Det är klart, herr talman, att man kan ha olika mening om huruvida en replik är nödtvungen eller icke. Jag har emellertid fallit tillbaka på vad som hänt i utskottet. Jag får säga, att det är väl mycket begärt av herr Bagge, att vi skulle ha gått med på den motivering, som reservanterna föreslagit. Reservanternas motivering är av den art, att jag i utskottet tillät mig att säga vad jag sade här nyss, och jag tillade, att herrarna borde komma ihåg, att Herren älskar en glad givare. När man känner det oerhörda behov

Ang. bidrag till internationell hjälpverksamhet till förmån för spanska nödställda. (Forts.)

av hjälp, som här föreligger, och när man betänker, att vi bo i en utkant av världen, där vi icke haft någon kännning av kriget att tala om, och när vi vidare kunnat konstatera, att hjälpen hittills handhafs fullkomligt opartiskt av den internationella kommissionen, då är det litet väl mycket begärt, att vi skulle skriva under på, att det av Kungl. Maj:t äskade anslaget förefaller väl högt. Herrar Bagge och andre vice talmannen ha tydligen också ansett det synnerligen värdefullt, att få konstaterat vikten av successiv utbetalning av medlen. Men det ha vi väl kunnat se av handlingarna i utskottet, att om det är så, att beloppet behövs omedelbart i sin helhet, kommer det att betalas ut med detsamma, medan det kommer att lämnas ut i mindre poster, om det skulle vara lika bra.

Jag har, herr andre vice talman, icke något obotligt behov av att få konstatera. Men jag har icke kunnat låta bli att här säga vad jag sade i utskottet, nämligen att om herrarna icke haft behov av annat än att få vissa synpunkter bekräftade, hade ni kunnat låta bli att skriva en sådan här konstig reservation. Det hade räckt med en blank reservation.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan oförändrad.

Herr förste vice talmannen lämnade nu ordet för kort genmäle till herr andre vice talmannen **Magnusson**, som yttrade: Herr talman! Jag trodde icke, att jag skulle behöva här inför kammaren dra samma replik till herr Råstock, som jag fick göra i utskottet, då herr Råstock citerade skriftens ord, att Gud älskar en glad givare. Jag svarade då, att jag förmodade, att Gud också älskar den, som läser rätt och riktigt innantill. Det förhåller sig nämligen så, att herr Råstock sätter punkt litet väl tidigt och sedan icke läser fortsättningen, varigenom reservanternas uttalande förvanskas. En sådan innanläsning lär varken någon magister i Sverige eller Han däruppe godkänna.

Herr **Råstock**, som likaledes för kort genmäle erhöll ordet, anförde: Herr talman! Jag vill bara säga, att för den som är van vid att hantera utskottsmotiveringar, förefaller det, som om resultatet av en sådan här motivering bort bli, att man kommit med krav på att anslaget skulle nedsättas.

Vidare yttrade:

Herr **Törnkvist**: Herr talman! Jag vill endast tala om för kammaren, att det förslag till uttalande, som reservanternas ursprungligen lade fram i utskottet, hade ett högst väsentligt annat innehåll än vad reservationen nu har. Det var åtminstone i ett avseende en mycket markant skillnad. Om den version, som nu presenteras, hade kommit fram från början, så hade, såvitt jag kan förstå, utskottet kunnat lägga ungefär samma synpunkter på densamma, som hans excellens utrikesministern här har gjort. Motsättningen behöver ju under sådana förhållanden inte bli så värst tillspetsad. Båda parterna äro ju, som herr Bagge sade, efter utrikesministerns anförande överens. Jag har velat slå fast detta, eftersom jag var den, som fick ta emot det första förslaget till motivering, som kom från reservanterna. Hade detta varit sådant som det reservanterna här presentera, hade det kanske blivit lättare att komma överens.

Herr **Kilbom**: Herr talman! Reservanterna och högern befinna sig här i det underliga läget, att herr Magnusson i Skövde först yrkar bifall till reservationen, medan herr Bagge sedan förklarar, att reservanterna efter utrikesminis-

Ang. bidrag till internationell hjälpverksamhet till förmån för spanska nödställda. (Forts.)

terns anförande *vunnit vad de avsett*. Under sådana förhållanden, borde väl logiken bjuda, att högern återkallade reservationen. Reservationen har här och var ute i landet kommenterats i den press, som företräder högerns politiska linjer på ett sätt som inte vittnar om vilja att hjälpa. Även om reservanterna förmodligen icke äro ansvariga för de gjorda pressuttalandena, så ligger det nära till hands, att man av dem sluter sig till uppfattningen i tongivande högerkretsar. Det förefaller mig emellertid, som om högern borde kunnat nå sitt syftemål utan att göra denna demonstration utåt. Man hade under hand kunnat vända sig till regeringen. Då hade resultatet blivit, att riksdagens alla partier *fullkomligt enhälligt* beslutat en kärleksgärning, som sannerligen icke skadar Sveriges anseende i världen.

Jag har, herr talman, endast velat framhålla, att reservanterna efter herr Bagges uttalande, att de nått sitt syftemål, borde genom att återkalla sin reservation bereda riksdagen möjlighet att enhälligt ställa sig bakom statsutskottets utlåtande.

Han excellens, herr ministern för utrikes ärendena **Sandler**: Ja, herr talman, sedan under denna debatt åtskilliga förklaringar lämnats angående tolkningen av den ena eller andra formuleringen, vågar jag uttrycka den meningen, att slutresultatet borde kunna bli, att det är den svenska riksdagen i dess helhet, som står bakom denna insats till förmån för Spaniens folk.

Efter härmed slutad överläggning gav herr förste vice talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 9.

Föredrogos vart efter annat andra lagtutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 52 § sinnessjuklagen den 19 september 1929 (nr 321); och

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om statlig krigsförsäkring m. m. och lag angående ändring av 35 § lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 10.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

nr 32, i anledning av i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag under försvarsdepartementet till kapitalinvesteringar i vissa fonder;

nr 33, i anledning av i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag under handelsdepartementet till kapitalinvesteringar i vissa fonder; och

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till utrustning av nybyggnad för fackavdelningen för skeppsbyggeri m. m. vid Chalmers tekniska högskola;

andra lagtutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående

ändring i vissa delar av lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation, m. m.; och

nr 4, i anledning av väckt motion om vissa ändringar i gällande grunder för erhållande av blindhetsersättning; samt

jordbruksutskottets utlåtande, nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder till stödjande av den inhemska fodersädsmarknaden jämte en i ämnet väckt motion.

§ 11.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från första lagutskottet:

nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 2 juni 1911 (nr 43 s. 1) om skydd för vissa internationella sjukvårdsbeteckningar; och

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av lagen den 15 juni 1934 (nr 255) angående anteckning om innehav av fordringshandling på grund varav in-teckning beviljats i fast egendom m. m.; samt

från riksdagens kansli:

nr 37, angående val av riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare; och

nr 40, angående val av riksdagens militieombudsman och hans efterträdare.

Vidare anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag till riksdagens förordnanden:

nr 38, för revisionssekreteraren Nils Teodor Ljunggren att vara riksdagens justitieombudsman;

nr 39, för revisionssekreteraren Knut Harald Nissen att vara riksdagens justitieombudsmans efterträdare;

nr 41, för förutvarande statsrådet Frans Gustaf Sture Centerwall att vara riksdagens militieombudsman; och

nr 42, för byråchefen Carl Gustaf Ingemar Hellquist att vara riksdagens militieombudsmans efterträdare.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag.

§ 13.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Johansson</i> i Björnlunda	under	2	dagar	fr. o. m. den	12	febr.,
» <i>Lundbom</i>	»	2	»	»	12	»
» <i>Törnkvist</i>	»	4	»	»	15	»
» <i>Vougt</i>	»	4	»	»	15	»
» <i>Wallentheim</i>	»	4	»	»	14	»
» <i>Hilding</i>	»	2	»	»	12	»
fru <i>Rönn-Christiansson</i>	»	8	»	»	19	»
herr <i>Gustavson</i> i Västerås	»	2	»	»	13	»
» <i>Danielsson</i>	»	6	»	»	15	»
» <i>Erlander</i>	»	2	»	»	11	»

fröken *Öberg*
herr *Persson* i Falla
» *Pettersson* i Rosta
fru *Johansson*
herr *Tornegård*

under 3 dagar fr. o. m. den 13 febr.,
» 10 » » 15 »
» den 13 febr.,
» 4 dagar fr. o. m. den 13 febr. och
» 5 » » 14 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 12.34 e. m.

In fidem
Sune Norrman.